

บทที่ 4

สรุปผลการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ
สิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

บทที่ 4

สรุปผลการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการ ติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

จากการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม โครงการอ่างเก็บน้ำน้ำป้อนเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อเสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรับทราบผลการดำเนินการติดตามตรวจสอบ และพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

4.1 สรุปผลการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการอ่างเก็บน้ำน้ำป้อนเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดพะเยา ซึ่งต้องปฏิบัติตามมาตรการ ฯ ครอบคลุมปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม 4 ด้าน ได้แก่ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมด้านชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ

สภาพภูมิอากาศและอุตุนิยมวิทยา มีการวางแผนงานการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำน้ำป้อนฯ อย่างเหมาะสม และบริหารจัดการงานก่อสร้างภายใต้สัญญาจ้างก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามสัญญา

คุณภาพน้ำผิวดิน จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียสำเร็จรูป ขนาด 2,400 ลิตร ก่อนระบายลงสู่ระบบระบายน้ำสาธารณะ รวมทั้งจัดตั้งถังขยะขนาด 200 ลิตร ไว้ตามจุดต่างๆในพื้นที่โครงการ และได้จัดให้พนักงานช่วยกันเก็บและรวบรวมขยะไว้ตรงจุดรวบรวมขยะ กำจัดขยะในพื้นที่โครงการ โดยติดต่อกับทางเทศบาลตำบลเชียงม่วนเข้ามาเก็บขยะ อาทิตย์ละ 1 ครั้ง ในบริเวณพื้นที่บำรุงรักษาเครื่องจักรกล หรือการเติมน้ำมันเครื่องจักร ส่วนน้ำมันเครื่องที่ใช้แล้วและเปลี่ยนถ่ายออกมาให้จัดเก็บและกำจัดอย่างถูกวิธี สร้างทางเบี่ยงน้ำไปยังอาคารผันน้ำ เพื่อปล่อยน้ำไปยังด้านท้ายน้ำให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ และประกาศให้พนักงานทราบเกี่ยวกับจุดทิ้งขยะ และห้ามพนักงานทิ้งขยะลงสู่แหล่งน้ำเด็ดขาด ดำเนินการแผ้วถางและนำไม้ออกจากพื้นที่อ่างเก็บน้ำ และจัดเก็บเศษต้นไม้และในบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำก่อนการเก็บกักน้ำแล้ว แต่ยังเหลือพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยภูนางที่ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากอยู่ระหว่างการขออนุญาตใช้พื้นที่

การชะล้างพังทลายของดิน ดำเนินการปลูกพืชคลุมดิน เพื่อลดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และกำหนดพื้นที่การก่อสร้างโครงการอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันพื้นที่ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในส่วนของบ้านพักของคณงาน กำหนดตำแหน่งบ้านพักคณงาน ลานจอดรถ พื้นที่เก็บกองอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ภายในบริเวณพื้นที่ก่อสร้างโครงการ อย่างเป็นสัดส่วน

2. ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมด้านชีวภาพ

นิเวศวิทยาทางน้ำ ทรัพยากรประมง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แจ้งให้พนักงานทราบ เรื่องการห้ามจับสัตว์น้ำในบริเวณที่ก่อสร้างโครงการ ดำเนินการแผ้วถาง ตัดฟันไม้ออก กำจัดเศษไม้และใบไม้ รวมทั้งสิ่งตกค้างในพื้นที่อ่างเก็บน้ำออก เพื่อป้องกันการเน่าเสียของน้ำในอ่างเก็บกักน้ำในระยะที่เริ่มเก็บกักน้ำ และเมื่อเริ่มเก็บกักน้ำแล้ว มีแผนให้กรมประมงดำเนินการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำจัดท้องถื่น อีกทั้งดำเนินการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่โครงการ ในเรื่องของการทำการประมงเป็นอาชีพเสริม

นิเวศวิทยาป่าไม้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เข้าดำเนินการตัดต้นไม้เพื่อปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นอ่างเก็บน้ำ โดยดำเนินการตัดไม้เอกเฉพาะในพื้นที่ที่จะดำเนินการและได้รับอนุญาตเท่านั้น ขั้นตอนการชักลากใช้แนวถนนเดิมเป็นทางชักลากเพื่อไม่ให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน

ทรัพยากรสัตว์ป่า ดำเนินการตัดต้นไม้จากบริเวณห้วยนางออกไปยังบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำ เพื่อบังคับให้สัตว์ป่าโยกย้ายไปอาศัยอยู่ในที่ปลอดภัยจากการถูกรบกวน การดำเนินการก่อสร้าง ปฏิบัติงานในช่วงเวลา 08.00 น. – 17.00 น. เพื่อให้เสียงและแสงไฟจากการก่อสร้างรบกวนสัตว์ที่จะออกมาหากินในเวลากลางคืน

การจัดการอุทยาน กรมชลประทานสนับสนุนงบให้กรมอุทยานฯ ดำเนินการสร้างหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเพื่อปกป้องรักษาป่าไม้และสัตว์ป่า ปรับภูมิทัศน์ ทำถนนลูกรัง ก่อสร้างบ้านพัก 2 ห้องนอน จำนวน 3 หลัง งานระบบไฟฟ้า และระบบประปา

ระบบนิเวศ กรมชลประทานสนับสนุนงบประมาณให้กรมอุทยานฯ สำหรับปลูกป่า 2 เท่า รวมปลูกป่า 2,760 ไร่ และกรมป่าไม้ ปลูก 5,552 ไร่ ดำเนินการปลักดินและเคลื่อนย้ายสัตว์ป่าออกจากพื้นที่ก่อสร้าง ทั้งในเขตน้ำท่วม และนอกเขตน้ำท่วม และเคลื่อนย้ายสัตว์ป่าที่จับได้ไปยังจุดที่รองรับสัตว์ป่านอกพื้นที่เขตน้ำท่วม

3.คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

การใช้น้ำและสมดุลน้ำ ดำเนินการขุดย้ายดินไปไว้ยังพื้นที่ที่กำหนดไว้ ปรับพื้นที่เพื่อทำถนนทางเข้าห้วยนาง และทำทางผันน้ำบริเวณห้วยนางก่อสร้างเพื่อลดผลกระทบต่อการใช้น้ำทางด้านท้ายน้ำ และดำเนินการปรับถมพื้นที่ เพื่อปรับปรุงถนนเข้าสู่พื้นที่ก่อสร้าง

การบริหารการใช้น้ำ โครงการชลประทานพะเยา ได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ อบรบเชิงปฏิบัติการ และอบรบเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้น้ำ หลังก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและส่งน้ำ และจะดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำอีกครั้งเมื่อดำเนินงานท่อส่งน้ำแล้วเสร็จ เพื่อได้กลุ่มผู้ใช้น้ำที่ชัดเจนตามแนวท่อส่งน้ำ โดยจะเริ่มในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 แนวท่อส่งน้ำฝั่งซ้าย

การคมนาคมขนส่งทางบกและทางน้ำ การก่อสร้างคลองส่งน้ำที่ได้ดำเนินการแล้ว ในพื้นที่เดิม 3,000 ไร่ ไม่ได้มีการตัดถนน แต่เป็นการใช้ท่อลอดถนนเดิม ซึ่งได้ดำเนินการแล้วเสร็จเมื่อปี 2564 ดำเนินการติดตั้งไฟส่องสว่างเวลากลางคืนตามจุดทางแยก ของถนนเข้าโครงการกับหมู่บ้าน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ และสร้างความปลอดภัยต่อผู้ใช้รถและถนน รวมทั้งการติดป้ายเตือนจราจรต่าง ๆ ในการขนส่งวัสดุก่อสร้างจัดให้มีผ้าใบคลุมรถเพื่อป้องกันการตกหล่นของวัสดุ ควบคุมความเร็วของรถโดยกำหนดไม่เกิน 30 กม./ชม ในบริเวณที่เป็นชุมชน ดำเนินการฉีดพรมน้ำบริเวณถนนและภายในพื้นที่ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำทุก 2 ชั่วโมง

การจัดการน้ำเสียและสิ่งปฏิกูล จัดเตรียมห้องน้ำบริเวณพื้นที่ก่อสร้างและบ้านพักคนงานให้เพียงพอตามที่กฎหมายกำหนด สร้างบ่อดักตะกอน บ่อดักไขมัน และทำรางรวบรวมน้ำเสียโดยรอบพื้นที่ที่พักของคนงาน ห้องอาบน้ำ ลานซักล้าง ลานล้างล้อ และห้องครัว เพื่อทำการบำบัดก่อนระบายลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ และได้ดำเนินการตรวจสอบการอุดตันของรางรวบรวมน้ำเสีย บ่อดักตะกอน และบ่อดักไขมันอยู่เสมอ

การจัดการขยะมูลฝอย จัดให้มีถังขยะในบริเวณพื้นที่ก่อสร้างโครงการ บ้านพัก และสำนักงานอย่างเพียงพอ และประสานงานทางเทศบาลเข้ามาจัดเก็บขยะและนำไปกำจัดต่อไป

4.คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

สภาพเศรษฐกิจ-สังคม กำหนดอัตราค่าชดเชยทรัพย์สินอย่างเป็นธรรมและกำหนดเวลาการจ่ายค่าชดเชยเร็วที่สุด จ้างแรงงานในพื้นที่ เขตอำเภอเชียงม่วน เพื่อลดปัญหาทางด้านสังคมและป้องกันโรคที่อาจจะติดมากับแรงงานต่างถิ่น จัดตั้งคณะประชาสัมพันธ์และประสานโครงการในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรทราบถึงความก้าวหน้าของโครงการ

สาธารณสุขและอาชีวอนามัย จัดให้มีบ้านพักของคณงานอย่างถูกสุขลักษณะ มีอุปกรณ์ PPE สำหรับการปฏิบัติงาน ดำเนินการตรวจสอบสุขภาพและทำข้อมูลของคณงานที่เข้ามาทำงาน

คุณค่าการพักผ่อนหย่อนใจและการท่องเที่ยว กรมชลประทานโดยสำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดใหญ่ที่ 2 มีแผนการฟื้นฟูและจัดภูมิทัศน์บริเวณห้วยงาน เพื่อฟื้นฟูและจัดสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ห้วยงานของโครงการให้มีความสวยงาม และสอดคล้องกับสภาพภูมิทัศน์โดยรอบพื้นที่

4.2 สรุปผลการดำเนินการตามมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการอ่างเก็บน้ำน้ำป้อนเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดพะเยา ที่ได้มีการดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปผลได้ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.ทรัพยากรทางด้านกายภาพ

สภาพภูมิประเทศ กรมชลประทานโดยสำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดใหญ่ที่ 2 ดำเนินการปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการการชะล้างพังทลายของดินบริเวณพื้นที่ก่อสร้าง โดยเฉพาะบริเวณที่มีความลาดชัน

สภาพภูมิอากาศและอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทานโดยศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนบน ได้ดำเนินการติดตั้งสถานีทำการตรวจวัดปริมาณฝนอัตโนมัติ (โทรมาตร) บริเวณห้วยงาน รวบรวมข้อมูลปริมาณน้ำฝน ของสถานี Y.24 น้ำป้อน บ้านมาง บริเวณท้ายโครงการก่อสร้างอ่างฯ

คุณภาพน้ำผิวดิน กรมชลประทานโดยสำนักบริหารโครงการ ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดิน ดำเนินการ 3 ครั้ง (ฤดูหนาว ฤดูแล้ง ฤดูฝน) เก็บจำนวน 6 สถานี ดำเนินการเก็บตัวอย่างและวิเคราะห์ผลวิเคราะห์ครั้งที่ 1 คุณภาพน้ำส่วนใหญ่ มีคุณภาพน้ำจัดอยู่ในแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2537) และเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำเพื่อการคุ้มครองสัตว์น้ำจัด

น้ำใต้ดินและคุณภาพน้ำใต้ดิน กรมชลประทานโดยสำนักบริหารโครงการ ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำใต้ดิน ดำเนินการ 3 ครั้ง (ฤดูหนาว ฤดูแล้ง ฤดูฝน) จำนวน 7 สถานี ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำครั้งที่ 1 พบว่าส่วนใหญ่ ค่าโคลิฟอร์มแบคทีเรีย แบคทีเรียทั้งหมด และE.coli เกินเกณฑ์ แสดงว่าน้ำมีการปนเปื้อน บ่งชี้ว่าแหล่งน้ำนั้นมีโอกาสปนเปื้อนหรือมีการแพร่กระจายของเชื้อโรคที่อาจทำให้เกิดโรคในระบบทางเดินอาหารได้ ทั้งนี้ได้แจ้งผลน้ำให้กับผู้ใช้น้ำได้ทราบและให้ข้อเสนอแนะการใช้ น้ำ อีกทั้งน้ำใต้ดินดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้การอุปโภคไม่ได้ใช้ในการบริโภค จึงไม่ต้องกังวลในส่วนนี้ หากจะนำน้ำจากแหล่งน้ำดังกล่าวมาใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคและบริโภคจะต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติและผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำเป็นพิเศษก่อน และสามารถนำน้ำไปใช้เพื่อการเกษตร การทำเหือกสวนไร่นา ทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์ และสามารถนำไปใช้เพื่อการอุปโภค-บริโภคภายหลังผ่านการบำบัดเบื้องต้น

การกัดเซาะและการตกตะกอน บริเวณที่มีความลาดชัน ได้ปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการกัดเซาะพังทลายของหน้าดิน และศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนบน ดำเนินการติดตามตรวจสอบด้านการกัดเซาะและตะกอน โดยติดตั้งสถานี Y.24 บ้านมาง อ.เชียงม่วน จ.พะเยา และสถานี Y.65 บ้านฟ้าใต้ อ.บ้านหลวง จ.น่าน เพื่อตรวจสอบปริมาณตะกอนในลำน้ำ

2.ทรัพยากรทางด้านชีวภาพ

นิเวศวิทยาทางน้ำ ทรัพยากรประมง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปี 2560 – 2564 คณะประมงมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนินการติดตามข้อมูลการเปลี่ยนแปลงชนิดและปริมาณ รวมทั้งการแพร่กระจายของแพลงก์ตอน สัตว์หน้าดิน ปลา รวมถึงวัชพืชน้ำ โดย เก็บข้อมูลจำนวน 3 ครั้งต่อปี (ฤดูหนาว ฤดูฝน และฤดูแล้ง) เพื่อเป็นข้อมูลในการติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

นิเวศวิทยาป่าไม้ ปี 2560 – 2562 สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดใหญ่ที่ 2 มีเจ้าหน้าที่ติดตามการตัดไม้ การถางป่า โดยร่วมกับองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ สำรวจพื้นที่ในการตัดไม้ ออก การชักลาก และการถางป่า ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ยม ป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำยาว-น้ำสวด สนับสนุนงบประมาณให้กับกรมป่าไม้ ก่อสร้างหน่วยป้องกันและรักษาป่า บริเวณต้นน้ำ ดำเนินการเฝ้าระวังลาดตะเวน การลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ อีกทั้งจัดให้มีหน่วยป้องกันพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ในบริเวณอ่างเก็บน้ำน้ำปี้

ทรัพยากรสัตว์ป่า ปี 2561 – 2564 สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานฯ ดำเนินการสำรวจสัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่จะก่อสร้างอ่างเก็บน้ำน้ำปี้และทำการผลักดันสัตว์ป่าให้ออกจากพื้นที่ก่อสร้างอย่างปลอดภัย โดยจัดหาแหล่งน้ำและอาหารให้สำหรับสัตว์ด้วย

3.คุณค่าต่อการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

การชลประทานและการระบายน้ำ มีการติดตามความก้าวหน้าการก่อสร้างและให้ทางผู้รับเหมาก่อสร้างรายงานความก้าวหน้าการก่อสร้างตลอดทุกเดือน และมีประชุมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขและติดตามผลกระทบสิ่งแวดล้อม และทางสำนักงานก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ที่ 2 รายงานผลการดำเนินงานความก้าวหน้า พร้อมปัญหาและอุปสรรคในการก่อสร้าง

4.คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

สภาพเศรษฐกิจ-สังคม กรมชลประทานโดยส่วนเศรษฐกิจสังคมและประเมินผลโครงการ ดำเนินการสำรวจและรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ในปีการเพาะปลูก 2559/60 โดยทำการสำรวจครัวเรือนเกษตรในพื้นที่รับประโยชน์จากโครงการ จำนวน 379 ครัวเรือน และครัวเรือนเกษตรที่ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ (พื้นที่หัวงาน และพื้นที่อ่างเก็บน้ำ) จำนวน 39 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 418 ครัวเรือน ในปี 2566 อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจและรวบรวมข้อมูล

สาธารณสุขและอาชีวอนามัย กรมควบคุมโรค ดำเนินการตามแผนการเฝ้าระวังโรคติดต่อโดยแมลง และจัดการพาหะนำโรคแบบผสมผสาน เพื่อติดตามเฝ้าระวังพาหะนำโรคที่เกิดจากการดำเนินโครงการ และดำเนินการตามแผนการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมผลกระทบต่อสุขภาพด้านโรคหอนอนพยาธิ โดยตรวจสอบการติดโรคหอนอนพยาธิในประชาชน และโฮสต์กึ่งตัวอย่างในสิ่งแวดล้อม เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนในพื้นที่ต่อไป สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา ดำเนินการตามแผนการพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายภาคประชาชนด้านโภชนาการ โดยมีการประชุมร่วมกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ และหาแนวทางการป้องกัน เฝ้าระวัง และลดผลกระทบต่อสุขภาพ และได้มีการตรวจสอบสุขภาพผู้ปฏิบัติงานภายในโครงการ

คุณค่าการพักผ่อนหย่อนใจและการท่องเที่ยว กรมชลประทานโดยสำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดใหญ่ที่ 2 ได้มีการประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาโครงการอ่างเก็บน้ำน้ำปี้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ 26 มิ.ย. 61